

Katja Rantanen

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO. PORKKANAPESÄN
TOIMINTAAN OSALLISTUNEIDEN HYVINVOINNIN MUUTOS.
AMMATTILAISTEN HAASTATTELUT.

Hoitotyön koulutusohjelma
2016

OPINNÄYTETYÖ
”MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO. PORKKANAPESÄN
TOIMINTAAN OSALLISTUNEIDEN HYVINVOINNIN MUUTOS.
AMMATTILAISTEN HAASTATTELUT.”

Rantanen, Katja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Marraskuu 2016
Ohjaaja: Myllymaa, Tapio
Sivumäärä: 34
Liitteitä: 4

Asiasanat: Porkkanapesä, syrjäytymisen ehkäisy, terveyden edistäminen, sosiaalinen elinympäristö, vertaistuki, mentalisaatiokyky, ohjaajan aktiivinen läsnäolo, teemahaastattelu

---

Tässä opinnäytetyössä arvioitiin Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n ylläpitämän Porkkanapesätoiminnan vaikuttavuutta 7-14 vuotiaiden lasten elämään ohjaajien näkökulmasta.

Tutkimustehtävillä pyrittiin selvittämään ohjaajien kokemuksia vaikutuksista Porkkanapesätoimintaan osallistuvien lasten elämään sekä heidän koteihinsa. Lisäksi pyrittiin selvittämään millaisena ohjaajat näkevät toiminnan tulevaisuuden.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena opinnäytetyönä, jossa tiedonantajina olivat Porkkanapesätoiminnan ohjaajat, kaksi henkilöä. Aineisto kerättiin teemahaastatteluna, jossa kysymysasettelulla selvitettiin toiminnan vaikutuksia osallistuneiden hyvinvoinnin muutokseen ohjaajien näkökulmasta. Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, josta tehtiin äänitallenne. Haastattelu purettiin tekstimuotoon ja tämän jälkeen analysoitiin sisältöä teoritietoon peilaten.

Tulososassa esitetään ohjaajien näkemyksiä kysymyksiin lasten motivaatiosta tulla Porkkanapesätoimintaan, toiminnan vaikutuksista käytöstapoihin, sosiaaliseen kanssakäymiseen, harrastustoimintaan, elintapoihin, kotioloihin ja koulunkäyntiin. Opinnäytetyössä selvitettiin myös ohjaajien näkemyksiä toiminnan tulevaisuudesta, kuten kehittämiskohteista, mahdollisuuksista ja toiminnan kannalta haitallisista tekijöistä sekä toiminnan merkityksestä mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ehkäisevänä tekijänä. Toiminnalle luovat haasteita tänä päivänä pelaamisen yleistyminen lasten keskuudessa sekä rahoituksen riittävyys. Porkkanapesätoiminnan kehittäminen ja ohjaajien kouluttautuminen vastaamaan ajan haasteisiin ovat huomion arvoisia asioita toiminnan jatkuvuutta ajatellen.

Vaikutuksia arvioitaessa työntekijöiden kokemuksien mukaan voidaan todeta Porkkanapesän olevan erityinen ja tarpeellinen tukimuoto lasten vapaa-aikaan sekä sen, että toiminnalla on vaikutusta myös kotiin, unohtamatta mahdollisia positiivisia vaikutuksia kouluun. Näistä syistä olisi hyvin tärkeää, että toimintaa tuettaisiin ja mahdollisesti lisättäisiin.

”THE MANNERHEIM LEAGUE FOR CHILD WELFARE. THE CHANGES IN WELFARE AMONG THOSE INVOLVED IN THE OPERATION OF PORKKANAPESÄ. INTERVIEW WITH PROFESSIONALS”

Rantanen, Katja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

November 2016

Supervisor: Myllymaa, Tapio

Number of pages: 34

Appendices: 4

Keywords: Porkkanapesä, prevention of social exclusion, health promotion, social environment, peer support, mentalisation, active presence of a supervisor, semi-structured interview

---

This Thesis evaluates the effects of Porkkanapesä's operation on lives of 7-14 years old children from supervisors' perspective. Porkkanapesä is maintained by Satakunta district of Mannerheim League for Child Welfare.

The research objective was to study the supervisors' experiences of the effects of Porkkanapesä's operation on the children's' lives and their homes. In addition, it was studied how supervisors see the future of the activities.

The thesis was conducted as a qualitative study, in which two supervisors served as a source of information. The data was collected by using a semi-structured interview. A layout of questions was used to study the effects of operation and changes in welfare among those involved in the activities, from supervisors' perspective. The interview was carried out as a group interview which was recorded. The interview was transcribed and after this the content was analysed by reflecting it to a theory.

The findings of the study presented the workers views on the questions concerning children's motivation to visit Porkkanapesä, effects on manners, social life, leisure activities, lifestyle, home conditions and school attendance. Also the workers views on the future of Porkkanapesä's operation such as development objectives, possibilities and factors that are harmful for the operation as well as the significance of the operation as a preventive factor of mental health problems and social exclusion were studied. Frequency of computer gaming among children as well as the adequacy of funding are both setting challenges for the operation these days. Development of the operations of Porkkanapesä and educating the workers to meet the needs of today's challenges are both notable matters when it comes to continuity of the operation.

When assessing the effects, according to the workers' experiences, Porkkanapesä can be described as an outstanding and important form of support for the children leisure time but the operation also has an effect on children's homes, not to mention the possible positive effects on school attendance. For these reasons it would be very important that the operation was supported and possibly expanded.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN PERUSTA.....	7
2.1	Teoreettisten käsitteiden määrittely	7
2.1.1	Porkkanapesä.....	7
2.1.2	Syrjäytymisen ehkäisy.....	7
2.1.3	Sosiaalinen elinympäristö.....	8
2.1.4	Terveyden edistäminen.....	9
2.1.5	Vertaistuki	10
2.1.6	Lasten terveyden ja hyvinvoinnin arviointi.....	11
2.1.7	Mentalisaatiokyky	12
2.1.8	Empatia ja mentalisaatio.....	15
2.1.9	Ohjaajan aktiivinen läsnäolo	15
2.1.10	Teemahaastattelu	15
2.2	Aikaisemmat tutkimukset	17
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	17
4	TUTKIMUKSEN SUORITTAMISTAPA.....	18
4.1	Tutkimusasetelma rajauksineen ja perusteluineen.....	18
4.2	Haastattelun teemat.....	18
4.3	Aineistonkeruumenetelmä ja tiedonkeruu	18
4.4	Analysointi.....	19
4.5	Laadullisen aineiston hankinnan menetelmät, kohderyhmä, otos, aineiston keruu, perustelut	20
4.6	Aineiston käsittely- ja raportointisuunnitelmat.....	20
4.7	Aikataulu.....	21
4.8	Tutkimuksen luotettavuus.....	22
4.9	Tutkimuksen eettiset näkökulmat	23
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	23
5.1	Porkkanapesän ohjaajien kokemus Porkkanapesätoiminnan vaikuttavuudesta	23
5.1.1	Lapsia motivoivat tekijät Porkkanapesässä käymiselle	23
5.1.2	Muutokset lasten elämässä ohjaajien näkökulmasta	25
5.2	Millaisena Porkkanapesän ohjaajat näkevät toiminnan tulevaisuuden?	29
6	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tilaaja on Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, jolla on tarve päivittää ajantasaiseksi Porkkanapesä toiminnan vaikuttavuuden arvioiminen. Aikaisemmin toiminnan vaikuttavuudesta on tehty arvio opinnäytetyössä ”Porkkanapesätoiminta lasten kokemana- Porkkanapesässä on kivaa, kun saa olla kaikkien kanssa”, joka on tehty vuonna 2006. Toiminnan vaikuttavuuden arvioimisen päivittäminen nykyhetkeen on hyvin tärkeää toiminnan jatkuvuuden ja rahoituksen kannalta. Toimijaverkoston rahoittajina ovat tällä hetkellä Porin kaupunki sekä RAY. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016, 8-12.)

Myös Sote-uudistus on saanut aikaan sen, että tutkimusaiheesta on tullut ajankohtainen. Sosiaali- ja terveysministeriön sivulla on esitelty hallituksen kärkihanke, joka on lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Sosiaali- ja terveys ministeriön mukaan ”tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut” (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2016). Olennaisena osana esitetään myös, että ”Peruspalveluja vahvistetaan ja siirretään painopistettä ehkäiseviin palveluihin ja varhaisen tukeen. Näin voidaan vähentää lasten huostaanottoja ja laitoshoittoa ja hillitä kustannusten nousua.” (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2016.) Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n järjestämä Porkkanapesätoiminta on ehkäisevää, niin sanottua matalan kynnyksen toimintaa. Mietittäessä tällaisten palveluiden sisältöä, tulee kyseeseen Porkkanapesätoiminnan vaikuttavuuden arviointi. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, 2016.)

Lisäksi aiheeseen liittyy hyvin tärkeänä osana myös kansantaloudellinen näkökulma. Tuki- ja turvapaikka Porkkanapesän toiminta ja vaikuttavuus 2016 – tiivistelmässä viitataan STM:n arvioon, jonka mukaan ”jokainen estetty lasten huostaanotto säästää 60 000 euroa/vuosi” (Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, 2016). Ehkäisevät palvelut, joihin myös Porkkanapesätoiminta lukeutuu, säästävät resursseja,

jotka muutoin olisi suunnattu avohuoltoon ja korjaaviin toimenpiteisiin. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, 2016.)

Alun perin opinnäytetyö tilattiin Porkkanapesätoimintaan osallistuneiden hyvinvoinnin muutoksen tutkimiseksi, osallistuneiden ja ammattilaisten haastatteluina. Keväällä 2016 aloitettu kahden opiskelijan työ muotoutui kesä yli alkuperäisen tilauksen mukaan. Lokakuussa 2016 lähetettiin Eettiselle toimikunnalle lupa-anomus, jotta saisimme haastatella alle 15-vuotiaita lapsia ilman erillistä vanhemmilta pyydettyä lupaa. Koska asia on hyvin tärkeä ja lupa-asia vielä odotti lopullista päätöstä sekä opinnäytetyötä tekevien opiskelijoiden aikatauluista johtuvasta ongelmasta työ jaettiin kahteen erilliseen työhön. Nyt vuoden 2016 loppupuolella valmistuu tämä ammattilaisten osuus ja keväällä 2017 on valmistumassa lasten osalta tehtävä opinnäytetyö. Työn tilaajan kanssa työn jakamisesta on keskusteltu ja se on heille sopinut.

Tarkoituksena oli toteuttaa tämän opinnäytetyön osalta ammattilaisten haastattelut. Tavoitteena oli selvittää, miten toiminnassa mukana olevat ammattilaiset kokevat osallistuneiden lasten ja nuorten mahdollisen hyvinvoinnin muutoksen ja arvioida siltä osin toiminnan vaikuttavuutta.

Tiedon tuottamisen kannalta tutkimuksen merkitys liittyi yllä mainittuun tarpeeseen vaikuttavuuden arvioimisesta ja näin ollen myös toiminnan jatkuvuuden tukemiseen. Tutkimuksen merkitys käytännön hoitotyön kannalta puolestaan liittyi lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmaan: sairaanhoitajan tehtävään sisältyy kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioonottaminen. Sairaanhoitajaliiton sivuilla Sairaanhoitajan eettisissä ohjeissa Sairaanhoitajan tehtävä kuvataan seuraavasti: ”Sairaanhoitajan tehtävänä on väestön terveyden edistäminen ja ylläpitäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä kärsimyksen lievittäminen. Sairaanhoitaja auttaa kaikenikäisiä ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa. Sairaanhoitaja palvelee yksilöitä, perheitä ja yhteisöjä. Ihmisiä hoitaessaan hän pyrkii tukemaan ja lisäämään heidän omia voimavarojaan sekä parantamaan heidän elämänsä laatua.” (Sairaanhoitajaliiton www-sivut 2014.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry oli tilaajana opinnäytetyölle.

Valtakunnallisen kansalaisjärjestön Mannerheimin Lastensuojeluliiton tehtävänä on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen. Vuonna 2015 järjestöllä oli 555 paikallisyhdistystä ympäri Suomea. Näiden paikallisyhdistysten toimintaa on tukemassa 10 piirijärjestöä. Jäseniä yhdistyksellä oli 88 780 vuonna 2015. ”Liiton keskustoimisto pitää yhteyksiä ministeriöihin, viranomaisiin ja järjestöihin. Piirit ja paikallisyhdistykset paikallisiin tahoihin.” (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut, 2016)

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN PERUSTA

2.1 Teoreettisten käsitteiden määrittely

2.1.1 Porkkanapesä

Porkkanapesä on tuki- ja turvapaikkatoimintaa, jonka järjestäjänä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n toimii. Kyseessä on ennaltaehkäisevää lähiöpalvelua, jonka periaatteena on matalankynnyksen toiminta. Tämä lasten ja nuorten tuki- ja turvapaikkatoiminta on käynnistynyt 1998 Porin Pormestarinluodossa. Porkkanapesän toiminnan tehtävä on ”tukea lasten ja nuorten kasvua sekä itsenäistymistä, edistää lasten ja nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja” (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016). Kohderyhmänä tälle toiminnalle on lähiöiden 7-14 – vuotiaat lapset ja nuoret. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016, 5.)

2.1.2 Syrjäytymisen ehkäisy

Syrjäytymistä on mahdollista tapahtua eriasteisesti eri elämänalueilla. Kumpulaisen mukaan syrjäytymisessä on kyse yksilön vaikeuksista päästä osalliseksi yhteiskunnan eri toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin, jotka tukevat elämänlaatua ja – hallintaa, esim. ihmissuhteet, koulutus, hyvinvointipalvelut ja vapaa-ajan osallistumisen järjestelmät. (Kumpulainen 2016, 108.)

Ehkäisevässä työssä tavoitellaan lapsuus- ja nuoruusiän myönteisen psyykkisen kehityksen ylläpitoa. Huomioitavaa on, että rakenteellisella vaikuttamisella on mahdollisuus vaikuttaa lapsiperheiden köyhyyden ehkäisemiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen ja nuorten osallistumismahdollisuuksiin. Hämäläinen toteaa, että ”useissa tutkimuksissa on todettu, että perheitä ja lapsia koskevien palvelut ovat erittäin kustannusvaikuttavia, ja hyötysuhde on todettu erityisen korkeaksi nimenomaan huono-osaisten perheiden kohdalla.” (Hämäläinen 2016, 105.)

Nyky-yhteiskunnan katsotaan olevan lapsien ja nuorien vaativan kasvuympäristön lisäksi myös haasteellinen toimintaympäristöltään heidän vanhemmilleen sekä kasvattajilleen. ”Huono-osaisuus, syrjäytyminen ja epävakaus sävyttävät monien lasten ja nuorten elämää. Kaikki kodit eivät kykene turvaamaan lapsille ja nuorille henkistä hyvinvointia. Monessa tapauksessa vanhempien psykososiaaliset ongelmat nakertavat lasten ja nuorten tasapainoista kehitystä.” (Hämäläinen 2016, 105.)

2.1.3 Sosiaalinen elinympäristö

Sosiaalinen elinympäristö on valtavan merkityksellinen ihmisen terveydelle. Muilta ihmisiltä saatu tuki on terveyttä edistävää ja antaa suojaa sairauksilta. Useiden sairauksien vaaraa lisää yksinäisyys. ”Sisäinen maailmamme – tällä tarkoitan luonnetta, kokemuksia, tavoitteita, arvoja ja suhdetta ulkoiseen maailmaan – vaikuttaa syvällisesti ja monella tavalla terveyteen ja sen kokemiseen.” (Huttunen 2015.)

Porkkanapesätoiminnan kohderyhmän lasten kohdalla voidaan puhua myös kehitys- ja kasvuympäristöstä. Porissa tukipisteet sijaitsevat Pormestarinluodossa sekä Sampolassa. Syy siihen, miksi nämä alueet aikoinaan valikoituivat Porkkanapesä -tukipisteiden sijainniksi olivat työttömyys sekä heikomman varallisuuden vaikutus siihen, että näillä alueilla lasten sosioekonominen tausta on heikompi kuin monissa muissa lähiöissä. Edelleenkin nämä syyt ovat havaittavissa. Tuki- ja turvapaikka Porkkanapesän toiminta ja vaikuttavuus 2016 – tiivistelmässä on tuotu esille se, että ”Alueilla asuvien perheiden keskitulot ovat selvästi maan keskiarvoa alhaisemmat”

(Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, 2016). Lisäksi näillä kahdella alueella työttömyysaste on selvästi yli 20%. Selvitys on tehty tilastokeskuksen satamittarin tietojen pohjalta. Tiivistelmässä myös todetaan, että ”Lasten ja nuorten hyvän kasvun edellytykset ovat mainituista syistä näillä alueilla erityisesti uhattuna.” (Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, 2016.). Huomionarvoinen asia on myös se, että uusperheellisyydestä on muodostunut haastava tekijä näiden alueiden lasten kasvuympäristöön; eronneiden huoltajien uusi puoliso vaikuttaa lasten arkeen sekä yhteydenpitoon vanhempien kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry, 2016.)

2.1.4 Terveyden edistäminen

”Maailman terveysjärjestön Ottawan asiakirja vuodelta 1986 ja Jakartan julistus vuodelta 1997 määrittävät terveyden edistämisen (health promotion) perusteita. Ne käsittelevät lähinnä terveyspoliittisia tavoitteita, strategioita ja keinoja. Terveyden edistämisen päämääränä on yksilön odotettavissa olevan terveen eliniän pidentäminen.” (Koskenvuo 2009.)

Turvallisuus, ihmisoikeuksien kunnioitus, tasa-arvoisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus kuuluvat terveyden yleisiin perusedellytyksiin. Tärkeitä terveyden voimavaroja syntyy näiden pohjalta, esim. ravinto, tulot, ihmissuhteet ja koulutus. Perusedellytykset sekä voimavarojen vankka pohja ovat ehtona terveyden edistämiselle. Köyhyyttä pidetään merkittävänä uhkatekijänä, koska tällä saattaa olla lasten ja nuorten kohdalla merkitystä sosiaalisen verkoston vähyyteen. (Koskenvuo 2009.)

”Lyhyesti sanottuna terveyden edistäminen on terveyden ja toimintakyvyn lisäämistä, sairauksien ja terveysongelmien vähentämistä sekä terveyserojen kaventamista” (Sairaanhoidtajaliiton www-sivut 2014).

2.1.5 Vertaistuki

Vertaistuen avulla yksilölle saadaan annettua tietoa päivittäiseen elämään, tukea sekä myös voimavaroja autettavalle. Vertaistuen avulla näin ollen voidaan ehkäistä lasten ja nuorten mielenterveysongelmia sekä syrjäytymistä. Vertaistukea on mahdollista saada koulutetuilta vapaaehtoisilta tai ammatti-ihmisiltä, mutta on tärkeää muistaa, ettei se ole terapiaa. Vertaistuen katsotaan soveltuvan yleensä kaiken ikäisille, joten tämä on myös lasten ja nuorten kanssa tärkeää toimintaa. (Yli-Pirilä 2014.)

Vertaistuen tarve johtuu jostakin elämäntilanteesta tai ongelmasta ja jokaisella on oma tapansa kokea saamansa vertaistuki. Vertaistuella käsitetään samassa tilanteessa olevien ihmisten kokemusten vaihtoa sekä keskustelua näistä tilanteista. Tiedon jako ja tuki muita saman elämäntilanteen kokevien kesken onnistuu vertaistuen avulla. Vertaistuki voi olla ajatusten vaihtoa kahden ihmisen välillä tai useamman henkilön ryhmässä järjestettävää vertaistukea. Ryhmät voivat olla erikokoisia ja ohjaajana voi toimia ammattilainen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos www- sivut 2015)

Usein samanlaisessa tilanteessa olevat ihmiset osallistuvat vertaistukiryhmään. Kun he osallistuvat vertaistukiryhmään, he samalla auttavat ja tukevat vastavuoroisesti toisiaan. Vertaistukiryhmiin osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen, näin osallistujilla on oma päätös mieleisestä ryhmästään, he saavat oman tarpeensa ja mielenkiintonsa mukaan osallistua ryhmätilaisuuksiin. Ei ole tarkoituksen mukaista, että ryhmissä käsitellään vain ongelmallisia asioita, vaan omien kokemusten kertomisella, ilolla ja uusilla ystävyssuhteilla sekä sosiaalisella verkolla on tärkeä rooli. Ei pidä kuitenkaan unohtaa, että vertaistukiryhmän toiminnassa keskeisessä roolissa ovat ryhmän osallistujien välinen vuorovaikutus, arvostus ja kuunteleminen. (Holm, Huuskonen, Jyrkämä, Karnell, Laimio, Lehtinen, Myllymaa & Vahtivaara 2010, 25- 26 & 52)

2.1.6 Lasten terveyden ja hyvinvoinnin arviointi

Lapsen terveyden ja hyvinvoinnin arviota tehtäessä ensin on muodostettava lapsen, vanhempien ja perheen tilanteesta kokonaiskuva eri näkökulmista katsottuna. Yhteisesti on myös sovittava, miten toimitaan jatkossa ja miten kehityksen seuranta hoidetaan. Kokonaisvaltaisen arvion saamiseksi lapsen hyvinvoinnista pitää tunnistaa lapsen ja jokaisen perheenjäsenen voimavarat sekä mitä tukea tarvitaan. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2015.)

Lapsen tarpeiden ymmärtämisen laajentaminen, vanhempien vanhemmuuden taitojen lisäys, lapsen vanhempien jaksamisen tukeminen sekä terveystottumusten parantaminen kuuluvat lapsen terveyden ja hyvinvoinnin arvioimisen lähtökohtiin. On kuitenkin hyvin tärkeää muistaa, että mahdolliset vanhempien vakavien sairauksien tai muiden ongelmien tunnistaminen jo varhaisessa vaiheessa sekä hoitoon saattaminen ovat välttämättömiä toimia lapsen suotuisan kehityksen kannalta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2015.)

Vanhemmille on kerrottava mahdollisimman selkeällä tavalla ja konkreettisesti se, mitä lapsi tarvitsee kehittyäkseen ja voidakseen hyvin. Huomioitavia asioita lapsen oman hyvinvoinnin lisäksi ovat vanhempien hyvinvointiin liittyvät asiat. Näiden lisäksi huomionsa vaativat myös vanhemmuus ja vanhempien välinen parisuhde, elinympäristö ja perheen elinolot, mahdollisten sisarten keskinäiset suhteet ja heidän vointinsa ja perheen mahdollinen tuensaanti. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2015.)

Kun ollaan tekemässä kokonaisarviota lapsen ja vanhempien sekä perheen hyvinvoinnista ja terveydentilasta, on se tehtävä aina yhteistyössä mahdollisten hoidon, tukien ja jatkotutkimusten tarpeiden kanssa. Koti ja perhe, ollen tärkeimmät kehitystekijät, vaikuttavat jo varhaisessa vaiheessa lapsen hyvinvoinnin muodostumiseen. Kun ollaan tekemässä laajoja terveystarkastuksia, on se erinomainen tilaisuus keskittyä kehitysympäristöön ja tutkimustiedon hyödyntämiseen käymällä lasten vanhempien kanssa keskustelua. Näiden laajojen terveystarkastuksien lähtökohtina ovat vanhempien ja ikätasoisten lasten näkemykset perheen terveydestä ja hyvinvoinnista, elämäntilanteiden voimavaroista ja terveystottumuksista.

Huomioitavia asioita ovat myös huolet ja tuen tarvekin on otettava huomioon. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2015.)

Kuulemalla lapsen omaa käsitystä terveydentilastaan, hyvinvoinnistaan sekä myös hänen terveystottumuksistaan saadaan arvokasta tietoa terveysneuvontaan ja tutkimusten tarpeeseen. Näin saadaan kuva todellisesta tilanteesta, sekä lisäksi myös lapsen oma käsitys terveydestä ja terveellisyydestä yleensä. Jo nelivuotias lapsi on kykenevä kertomaan omasta terveydentilastaan ja terveystottumuksistaan sekä arjen iloista ja suruista. Lisäksi hän osaa oman ikätasonsa mukaisesti kuvata ja arvioida sitä, onko häntä tarkastustilanteessa kuultu ja huomioitu riittävästi. Vanhempien läsnä ollessa on huolehdittava, että lapsen oma näkemys saadaan riittävästi esiin. Hyvä keino tähän on että, ensin kysytään lapselta ja vasta sen jälkeen vanhemmilta pyydetään mielipidettä ja tarkennusta. Toimimalla näin vanhempien mielipiteet eivät sido lapsen omaa arviota. Keskustelut on käytävä aina lasta kunnioittaen ja hänen on saatava olla omassa roolissaan lapsena. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2015.)

2.1.7 Mentalisaatiokyky

Silloin kun puhutaan kyvystä ajatella, mitä tuntee ja ajattelee, sekä kyvystä miettiä ja kyseenalaistaa omia ajatuksiaan, kyvystä tavoitella toisen ajatuksia, tunteita ja tarpeita sekä myös antaa arvoa toisten ajatuksille ja tunteille, viitataan mentalisaatioon. Mentalisaatiokyvyllä mahdollistetaan myös tunteiden säätelyminen sekä estetään pahojen ajatusten ja vihamielisten tunteiden siirtyminen teoiksi. Tämä saa aikaan sen, että kyetään pohtimaan toisten ihmisten mielen liikkeitä, tunnekokemuksia ja tarkoituksia. (Viinikka, 2014. 28.)

Mentalisaatiokyvyllä mahdollistetaan myös vastuun ottaminen omista teoistaan. Lisäksi mentalisaatiokyvyllä on yhteys sosiaalisiin taitoihin ja sosiaaliseen herkkyyteen. On tehty havaintoja, että puutteellisella mentalisaatiokyvyllä on yhteys erilaisiin persoonallisuushäiriöihin, kuten esimerkiksi antisosiaaliseen persoonallisuushäiriöön ja rajatilaan. Tässä on kyse siitä, että ihminen on kykenevä tuntemaan ja ajattelemaan sekä kykenevä tarkastelemaan ajatusta ja tunnetta.

Mentalisaatiokyvyn avulla pyritään myös tavoittelemaan toisen ihmisen käyttäytymisen taustalla olevia kokemuksia, sekä arvioimaan niitä omien sisäisten kokemusten suhteessa toisiinsa sekä reaalimaailman eri aspekteihin. (Viinikka, 2014. 28- 30.)

Mentalisaatiokyvyllä on vaihtelevaisuutta yksilöiden välillä sekä erilaisissa tilanteissa. Puutteet mentalisaatiokyvyssä johtuvat väärin tulkituista omien sekä toisien mielen liikkeistä ja tarkoitusperistä, tämä taas johtaa sosiaalisiin ongelmiin ja vakaviin ihmissuhdeongelmiin. Erilaisilla mielenterveys- ja persoonallisuushäiriöillä on yhteys mentalisaatiokyvyn puutteeseen, esimerkiksi masennuksella, rajatilahäiriöllä ja alkoholiongelmalla. Mentalisaatiokyky ei myöskään aina ole vakio, vaan se vaihtelee. Esimerkiksi väsymyksellä, stressillä, kiihtyneillä mielentiloilla, kuten ärtymys ja suuttuminen, on kielteinen vaikutus mentalisaatiokykyyn. (Viinikka, 2014. 34- 35.)

Huomioitaessa lapsen mieltä ollaan mentalisaatiotyöskentelyn ytimessä. Tällä ei kuitenkaan välttämättä tarkoiteta, että aikuisen olisi tulkittava ääneen lapsen tunteita, vaikka sillä voitaisiinkin joskus helpottaa lapsen oloa sekä tehdä ymmärrettäväksi omat tunteet ja toiminta. Pikemminkin tällä edellytetään aikuiselta mielenkiintoa ja avoimuutta siihen, mitä lapsen mielessä liikkuu, mitä lapsi tuntee tai ajattelee. Ydin tässä työskentelyssä on aikuisen ei-tietävä lähtökohta (not-knowing stance), johon liittyvät aikuisen halu oppia lapsen näkökulma asialle, mielenkiinto sekä uteliaisuus siihen, mitä liikkuu lapsen mielessä. Tähän liittyy lisäksi aikuisen kuvaileva eli deskriptiivinen kysyminen; kerro mitä ajattelet..., kerro mitä tapahtui.... Aikuisen tulee välttää miksi-muotoisia kysymyksiä, koska tällöin edellytetään lapselta sellaista syy-seuraussuhteiden hallintaa, jota lapselta hyvin todennäköisesti puuttuu. Avoimin kysymyksiin käydyllä keskustelulla saadaan aikaan enemmän pohdintaa. On huomioitava myös, että aikuisen nimetessä tunteita tai ajatuksia, on hyvin tärkeää myöntää voivansa olla väärässä tai että tässä on kyse ehkä siitä mitä lapsen mielessä voi liikkua. Varmana oleminen saattaa tuntua lapsesta tunkeilevalta ja loukkaavan hänen koskemattomuuttaan, eikä tällöin ole kyse mentalisaatiosta. (Viinikka, 2014. 50.)

Mentalisaatiota ei välttämättä vaadita suorien tunteiden tunnistamisessa. Lapsi saattaa ryhtyä toimimaan suoraan tunteidensa vallassa, käsittelemättä tai työstämättä tai

säätlemättä niitä. Sosiaaliset tunteet, kuten esimerkiksi nolostuminen tai syyllisyys eli ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa syntyviä tunteita, ja niiden tunnistaminen sen sijaan vaativat mentalisaatiokykyä. (Viinikka, 2014. 50- 51.)

Sosiaalisten tunteiden kehittämisessä edellytetään lapselta, että hän tavoittaa toisen työskentelevän mielen sekä sen, että hänen tekemisellään on merkitystä toiselle. Koska lapsuuden käyttäytymishäiriöt ennakoivat mahdollisia ongelmia myös aikuisuudessa, on hyvin tärkeää saada lapselle apua mahdollisimman varhain ja kokonaisvaltaisesti mikäli lapsen käyttäytymiseen liittyy häiriöitä, unohtamatta vanhempien tukemista. (Viinikka, 2014. 51- 52.)

Lapsen mentalisaatiokykyä voidaan tukea monin tavoin. Toisaalta työntekijä voi asettua esimerkiksi keskustelemaan, leikkimään tai havainnoimaan lasta leikissään, toisaalta hän voi yrittää auttaa vanhempia lapsensa mentalisaatiokyvyn tukemisessa. Tämän vuoksi on hyvin tärkeää saada selville lapsen kehitysvaihe sekä ymmärrys ihmissuhteista ennen vanhempien tukemista. Tässä on syytä huomioida myös suoran lapsen kohdistuvan kontaktin ottamisen tärkeys. Esimerkiksi lapsen leikin havainnoiminen toimii hyvänä tiedonlähteenä, koska lapsen mentalisaatiokyky ei välttämättä ole lapsen iän tai muun kehitystason kanssa suoraan vastaava. (Viinikka, 2014. 51- 52.)

Kouluikäisen lapsen ollessa kyseessä, pulmista voi esimerkiksi kertoa peleissä häviämisen vaikeus. Lapsi saattaa eläytyä hyvinkin voimakkaasti omaan voiton tarpeeseensa tai erilaisissa tilanteissa mukavien asioiden omistamiseen. Tilanteessa mukana olevan aikuisen tulisikin pyrkiä sanoittamaan taustalla olevat mielentilat aloittaen lapsesta itsestään: ”varmasti harmittaa...” tavoitteenaan auttaa lasta omien tunnetilojensa ymmärtämisessä ja erittelemisessä sekä saamaan sanoja niille. Lisäksi tavoitteena on saada lapselle kokemus siitä, että jollakin toisella on ymmärrystä ja sietokykyä myös hankalille käyttäytymismalleille. (Viinikka, 2014. 52.)

2.1.8 Empatia ja mentalisaatio

“Empatialla tarkoitetaan kykyä jakaa ja ymmärtää toisten tunteita ja tunnetiloja silloinkin, kun itseen ei kohdistu vastaavaa tunnetta aiheuttanut ärsykettä. Yksilö tuntee itsessään saman tunteen, jota näkee toisen kokevan.” (Viinikka, 2014. 63.) Empatian kokemisen tarkoituksena on estää toisten vahingoittaminen ja epätietoisuutta, toisten ja yhteisön hyvään tähtäävän, käyttäytymisen lisääminen. Empatia ja mentalisaatio eivät ole yksi ja sama asia, mutta molemmat kykymme ovat usein käytössämme yhtä aikaa. (Viinikka, 2014. 63.)

2.1.9 Ohjaajan aktiivinen läsnäolo

Silloin kun on kyseessä ryhmätilanne, ohjaajan on pysyttävä aktiivisessa roolissa. Hänen tavoitteenaan on ryhmäläisten keskinäisen vuorovaikutuksen luominen sekä mahdollistaa pohtiva yhteinen keskustelu. mutta ohjaajan ei tule vetäytyä missään vaiheessa taka-alalle. Hän on keskustelussa läsnä suunnaten sitä antamalla neuvoja. Ohjaajan oman mielen avaamisella ei tarkoiteta hänen omien huoliensa tai muistojensa tuomista keskustelussa esille, vaan tällä tarkoitetaan sitä, että ohjaaja voi tuoda esille omia ryhmän hänessä herättämiä ajatuksiaan. Ohjaajan oman mielen prosessien ollessa avoimia ryhmälle, tarjoutuu niistä tärkeä elementti ryhmätilanteessa mentalisaatioon heräämiselle. (Viinikka, 2014. 109.)

2.1.10 Teemahaastattelu

Teemahaastatteluksi nimetty haastattelutapa, on Suomessa suosituin laadullisen aineiston keräystapa. Lyhyesti voidaan sanoa, että kyseessä on eräänlainen keskustelu, joka usein käydään tutkijan aloitteesta sekä usein myös tutkijan ehdoilla ja jossa tutkija pyrkii vuorovaikutteisesti selvittämään tutkimuksen aihepiiriin kuuluvat kysymykset. Teemahaastattelussa määritellään etukäteen haastattelun aihepiirit, tema-alueet. Haastattelumenetelmästä puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Haastattelijan on varmistettava, että jokainen etukäteen päätetyistä tema-alueista käydään läpi haastateltavien kanssa, mutta niiden järjestys ja laajuus voi vaihdella haastattelusta toiseen. Haastattelija laatii itselleen

jonkinlaisen tukilistan käsiteltävistä asioista, ei kuitenkaan valmiita kysymyksiä. (Hirsjärvi ja Hurme, 2000. 27- 29)

Koska haastattelussa on kysymys vuorovaikutustilanteesta, joka useimmiten tapahtuu haastattelijan aloitteesta, on haastattelutilanne samalla tavalla sosiaalinen kohtaaminen kuin mikä tahansa sosiaalinen tilanne. Rooleja on lähtökohtaisesti kaksi: haastattelija ja haastateltava, joihin kuuluvilla on etukäteen jonkinlainen ennakkokäsitys soveliaasta käyttäytymisestä, eikä välttämättä aina samanlainen. Etukäteen ei voida tietää miten henkilökemiat toimivat, esimerkiksi ikäerot voivat olla haittana haastattelutilanteessa, samoin statuserot. Haastattelijan onkin mietittävä etukäteen, miten voisi vaikuttaa sosiaalisen tilanteen onnistumiseksi; pitääkö teititellä vai sinutella, pukeutuminen on harkittava, miten menisi asiaan, minkälaisella kielenkäytöllä keskustelua ohjaa, jne. Joissakin tilanteissa esipuheella on merkitystä riittävän vapautuneen ilmapiirin aikaan saamiseksi. Tarkoituksenmukaista on myös luottamuksellisen keskustelusuhteen luominen. Myös puhetapa liittyy keskustelutilanteeseen, aina eivät haastattelija ja haastateltava ymmärrä toisiaan, joten onkin valittava mahdollisimman neutraali tapa keskustella ja vältettävä liian vaikeita sanontoja haastattelutilanteessa. (Kirmanen, 2000. 32- 34.)

Teemahaastattelun pohjana on joukko eri teemoja, joista haastattelija haluaa keskustella haastattelutilanteessa. Olennainen asia teemojen muodostamiselle on, että muistaa tutkimusongelman mihin vastauksia on hakemassa. Tutkimusongelma toimii sitovana tekijänä kokonaisuudessa ja antaa oikeutuksen esitettävälle kysymyksille. Teemarungoksi voisi ajatella esimerkiksi kolmetasoisia teemoja: ylimpänä laajat teemat, aihepiirit joista tarkoitus keskustella, toisella tasolla tarkentavat apukysymykset, joilla tarkennetaan teemaa pienempiin osatekijöihin, ja kolmannella tasolla hyvin yksityiskohtaiset pikkukysymykset, joita käytetään ainoastaan, mikäli aiemmilla kysymyksillä ei vastauksia ole saatu. (Tolkki-Nikkonen, 2000. 35- 38.)

Teemahaastattelussa ensimmäiseksi tehtyjen haastattelujen jälkeen tehdään litterointi eli puhtaaksi kirjoittaminen. Tämän jälkeen analysoidaan tulokset. Teemahaastatteluissa usein aineisto jäsennellään teemoittain ja sen jälkeen pelkistetään, jossa on kyseessä erilaisten tyyppikuvausten konstruoinnista aineistosta. Teemahaastattelun yhtenä vahvuutena on, että kynnyksen aineiston analyysiin ei ole niin

korkea kuin laadullisessa aineistossa. Aineisto voidaan jäsentää teemoittain litteroinnin jälkeen, jolloin myös aineiston analysointi teemoittain helpottuu. (Jokinen & Juhila & Suoninen, 1999. 42- 43)

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyöllä ”Porkkanapesätoiminta lasten kokemana- Porkkanapesässä on kivaa, kun saa olla kaikkien kanssa” vuodelta 2006 on kartoitettu toiminnan vaikuttavuutta. Se on ollut käytössä lähdemateriaalina Porkkanapesän vuosien 2016–2018 toimintasuunnitelmassa.

Menetelmänä opinnäytetyössä on ollut käytössä kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Tutkimusmenetelminä tuossa opinnäytetyössä on käytetty toiminnallisia menetelmiä kuten piirtäminen, lapsihaastatteluita sekä vanhemmille lähetettyjä kyselylomakkeita. Lapsihaastatteluissa oli tuolloin mukana yhteensä viisi lasta, kyselylomakkeita puolestaan lähetettiin 14 lapsen mukana kotiin vanhemmille, ja näistä lomakkeista palautettiin neljä kappaletta. Tutkimuksella selvitettiin paikan rooli, merkitys ja tarve tulevaisuudessa lasten ja heidän vanhempiansa näkökulmasta. Tutkimuksen tuloksista huomattiin, että Porkkanapesän kaltaisella pienryhmätoiminnalla on hyvin merkittävä rooli tulevaisuudessa lasten vapaa-ajan viettoon ja vaikeisiin elämäntilanteisiin liittyen. Tulosten perusteella huomattiin toiminnan tukemisen tärkeys sekä tarve lisätä tämänkaltaista toimintaa. Toiminnan tulisi saada myös ansaitsemaan arvostusta. (Painokallio 2006.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ohjaajien näkemyksiä Porkkanapesätoiminnan vaikutuksista osallistuneiden lasten elämään.

Tavoitteena oli saada ajantasaiset tiedot toiminnan vaikutuksista sekä ohjaajien näkökulmaa toiminnan tarpeellisuudesta ja mahdollisuuksista tulevaisuudessa.

Näistä johdettiin tutkimustehtävät jotka ovat:

1. Millaisina Porkkanapesän ohjaajat kokevat Porkkanapesätoiminnan vaikuttavuuden?
2. Millaisena Porkkanapesän ohjaajat näkevät toiminnan tulevaisuuden?

4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMISTAPA

4.1 Tutkimusasetelma rajauksineen ja perusteluineen

Tutkimusongelmana oli toiminnan vaikuttavuuden arviointi osallistuneiden hyvinvoinnin muutokseen. Kyseessä oli ensisijaisesti laadullinen opinnäytetyö, jonka keskiössä oli Porkkanapesätoiminnan ohjaajien haastattelut.

4.2 Haastattelun teemat

Tutkimustehtävistä johdetut teemat ja haastattelurunko on sisällytetty liitteeseen 3.

4.3 Aineistonkeruumenetelmä ja tiedonkeruu

Aineistonkeruumenetelmänä oli ryhmähaastattelu ohjaajien kanssa ja tiedonhankinta menetelmänä aikaisemmat tutkimukset ja kirjallisuus. Kerätyn aineiston analyysimenetelmänä oli haastatteluiden purkaminen tekstimuotoon sekä sisällön analyysi. Haastattelutilanteesta tehtiin äänitallenne, joka hävitettiin välittömästi auki kirjoittamisen jälkeen. Auki kirjoittaminen tapahtui niin, että tunnistettavuutta ei ole. Ennen haastattelun suorittamista ohjaajille kerrottiin äänittämisestä ja heiltä kysyttiin lupa.

4.4 Analysointi

Ensimmäisessä vaiheessa asetetaan tutkimusongelma ja laaditaan tarkemmat tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen valitaan aineistolle keruutapa ja suoritetaan aineiston keruu, johon tutustumisen jälkeen tehdään rajaaminen sekä järjestäminen. Aineisto luokitellaan esimerkiksi teemoittain ja tämän jälkeen tarkastellaan aineistoa tehden johtopäätöksiä kerätystä aineistosta. Analyysin vaiheet limittyvät käytännössä toisiinsa myös päällekkäin, eivätkä siis etene ajallisena jatkumona. (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen, 2010. 12.)

Aineisto ja tutkimusongelma käyvät tiivistä vuoropuhelua keskenään, ja tämä onkin tyypillistä laadullisessa analyysissä. Harvoin aineistosta saadaan suoria vastauksia tutkimusongelmaan, joten pitää analyttisesti esittää kysymyksiä jotka aineistoon tutustuttaessa tarkentuvat ja muodostuvat. Yhtenä lähestymisvaiheena aineistoon on litterointi tallennetusta ääninauhasta. Näin saadaan aineisto helpommin hallittavaan muotoon. (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen, 2010. 13.)

Haastatteluaineistoa purettaessa on tehtävä ratkaisuja siitä, millä tarkkuudella ja miltä osin materiaali puretaan sekä miten se esitetään lukijalle paperilla. Vaikka onkin mahdotonta näyttää kaikkea aineistoa lukijalle, saadaan tekstiksi purettu puhe tuotua lähelle lukijaa. Näin myös mahdollistetaan analyysin läpinäkyvyys sekä lukijan tulkinnat ja uudelleenanalysointi. Litteraatiolla ei koskaan tavoiteta alkuperäistä puhetilannetta eikä myöskään vangitse kaikkea verbaalista ja ei-verbaalista nyanseja. ”Litteraatio on tutkijan tekemien havaintojen ja valintojen tuote ja sellaisena aina epätäydellinen.” (Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen, 2010. 432- 433.)

Tässä opinnäytetyössä aineiston analyysi on perustunut teoreettisesta viitekehystä rakennettuun analyysirunkoon.

4.5 Laadullisen aineiston hankinnan menetelmät, kohderyhmä, otos, aineiston keruu, perustelut

Opinnäytetyössä oli käytössä ensisijaisesti laadullisia menetelmiä, jolloin puhutaan otoksen sijaan kohderyhmästä. Kohderyhmää ei valittu, vaan molemmat ohjaajat olivat ryhmähaastattelun aikana paikalla, haastatteluajankohta sovittiin etukäteen Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n Porkkanapesätoiminnan ohjaajien kanssa. Perusteluna oli, että Porkkanapesässä ohjaajat saatiin koolle aamupäivisin, koska iltapäivällä heillä on toiminnan ylläpitotyöt, eivätkä he voi iltapäivisin osallistua haastatteluihin.

Ryhmähaastattelu valikoitui haastattelutavaksi työntilaaajan toiveiden pohjalta. Perusteena työntilaaajalla oli, että ryhmähaastattelussa ohjaajat huomioivat runsaammin eri asioita, kun useampi vastaa omalta osaltaan. Näin saadaan kattavasti vastauksia kysymyksiin sekä toinen peruste oli, että käytännön työskentelyn kannalta aikataulujen kanssa oli huomattavasti helpompi sopia yksi ajankohta haastattelulle kuin että jokaiselle pitäisi sovittaa oma.

Laadullisessa tutkimuksessa dokumentit, havainnointi ja haastattelut ovat käytettävissä olevia aineistonkeruumenetelmiä. Kanasen mukaan ”Dokumentit voivat olla kirjeitä, muistioita, päiväkirjoja, tilastoja, pöytäkirjoja, äänitteitä, valokuvia, verkkosivuja, blogeja tai mitä tahansa kirjallista tuotosta, joka liittyy tutkittavaan ilmiöön ja jolla voi olla merkitystä tutkimuksen kannalta” (Kananen 2015, 81). Haastatteluissa puolestaan yleisin haastattelun muoto on temahaastattelu. Dokumentaatio haastattelusta muodostuu äänitteistä tai kun puretaan äänitteet eli tehdään translitterointi. Myös sähköpostihaastattelua voidaan pitää yhtenä vaihtoehtona aineistonkeruumenetelmistä. (Kananen 2015, 81.)

4.6 Aineiston käsittely- ja raportointisuunnitelmat

Tiedonhaku, materiaaliin tutustuminen ja tämän pohjalta laaditun haastattelun sekä mahdollisesti muiden aineistonkeruumenetelmien tuloksien tulkinta sisältyivät

aineiston käsittely- ja raportointisuunnitelmaan. Tulokset raportoitiin lopuksi opinnäytetyön tilaajalle.

Laadullisen aineiston käsittelymenetelmiin kuuluu teoriapohjaan tutustuminen lukemalla. On saatava kokonaiskäsitys käytetystä aineistosta ja lukijan on kyettävä tiivistämään sen sanoma eli löytämään oleellisimmat asiat. (Kananen 2015, 129.)

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan haastatteluihin liittyen käyttää myös abstrahointia. Tällä tarkoitetaan sitä, että koska tutkittavien vastaukset eivät mene saman kaavan mukaan, kuten määrällisessä tutkimuksessa (jossa taas käytetään valmiita kysymyksiä ja niistä vastaajat valitsevat valmiista vaihtoehdoista), on haastattelijan koottava näistä vastauksista oikeaa asiaa tarkoittava kokonaisuus. Abstrahoinnissa pelkistetään kerätty aineisto tutkijan toimesta. Tämän vuoksi tutkijalta edellytetään vastausten sisältöjen tulkitsemista ja muuttamista samaa tarkoittaviksi käsitteiksi, sillä haastatellut voivat ilmaista samaa tarkoittavan asian hyvin monin eri tavoin. Lopuksi kerätystä ja tiivistetystä aineistosta luodaan tulkinta ja ”pyritään löytämään uusia loogisia kokonaisuuksia, joilla on merkitys” (Kananen 2015, 130-131).

Tässä opinnäytetyössä ohjaajien teemahaastattelu purettiin pelkistettyihin osiin, jotka jaettiin opinnäytetyön teemojen mukaan motivaatioon tulla Porkkanapesään, muutoksiin lasten toiminnassa, tulevaisuuden kehittämiskohteisiin ja mahdollisuuksiin, haittatekijöihin, hyötyihin vanhemmille sekä merkitys ennaltaehkäisevänä tekijänä. Aineiston purkamisesta laaditut taulukot ovat liitteessä 4. Aineisto kirjoitettiin auki tekstimuotoon teoriapohjaan nojaten. Abstrahointia oli mukana ainoastaan lasten motivaatiotekijöitä jaoteltaessa Porkkanapesätoiminnasta lähtöisin olevien ja ohjaajista lähtöisin olevien asioiden jaottelussa.

4.7 Aikataulu

Kesäaikaan Porkkanapesässä ei ollut toimintaa. Tällöin oli hyvä aika perehtyä teoriaan aiheeseen liittyen ja laatia suunnitelmat haastatteluille. Ohjaajien haastattelut

suoritettiin marraskuussa ja tavoitteena oli tehdä opinnäytetyö loppuun joulukuun 2016 aikana.

Haastattelu toteutettiin Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piirin kanssa yhteisesti sovittuna ajankohtana marraskuun 2016 alkupuolella. Haastateltavina olivat molemmat päivittäisessä toiminnassa mukana olevat ohjaajat. Aluksi käytiin haastattelun tarkoitus ja teemat lävitse, tämän jälkeen käytiin haastattelukysymykset lävitse. Opinnäytetyö raportoitiin 9.12.2016.

4.8 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyön tilaajalta sain haastateltavat, jotka olivat olleet mukana toiminnassa ohjaajien roolissa. Näin taattiin se, että sain huomionarvoisia vastauksia toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin kannalta.

Teoreettisen aineistonkeruun yhteydessä otin huomioon ainoastaan viiden vuoden sisällä tuotetut materiaalit.

Luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa voidaan tarkastella seuraavista näkökulmista: luotettavuus/totuudellisuus, siirrettävyys/sovellettavuus, riippuvuus, vahvistettavuus ja saturaatio. Luotettavuus/totuudellisuus viittaavat riittävän tarkkaan dokumentointiin (käsittää tutkimusaineiston, menetelmien ja analyysivaiheiden dokumentaation), jolloin myös ulkopuoliset ovat kykeneviä arvioimaan työn tulkintaa ja voivat tulla aineiston pohjalta samaan lopputulokseen. ”Ilman dokumentaatiota johtopäätösten oikeellisuuden jäljestäminen on mahdotonta” (Kananen 2015, 352-353.).

Siirrettävyys puolestaan tarkoittaa sitä, että lähtökohtia ja oletuksia tarkasti kuvailemalla saadaan aikaan mahdollisuus arvioida, voidaanko tutkimustuloksia hyödyntää toisessa yhteydessä. Riippuvuudella tarkoitetaan, että ”tutkimustulokset on johdettu oikein aineistosta” (Kananen 2015, 353). Tulkintaa voidaan pitää oikeellisenä, mikäli ulkopuoliset tulkitsijat päätyvät samaan tulokseen.

Vahvistettavuuteen liittyen voidaan käyttää monilähteisyyttä eli hakea tukea väitteille eri lähteistä. Tämä on myös yksinkertainen luotettavuuden osoittamiskeino. (Kananen 2015, 353.)

Kysymykseen siitä, montako henkilöä tarvitaan haastateltavaksi, liittyy saturaatioon eli kylläntymiseen. Mikäli haastateltavien määrän lisääminen ei tuota enää lisäarvoa eli mikäli vastaukset alkavat toistaa itseään, on saavutettu saturaatio. (Kananen 2015, 355.)

4.9 Tutkimuksen eettiset näkökulmat

Toimitin tutkimusluvan sekä sopimuksen opinnäytetyöstä opinnäytetyön tilaajalle. Molemmat ohjaajat olivat mukana tutkimuksessa tilaajan toimesta. Heille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta. Olen vastuussa tutkittavien anonymiteetin säilyttämisestä tutkimuksen ajan sekä sen jälkeen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä kappaleessa käydään lävitse aukikirjoitettua haastattelun materiaalia. Aineisto on ryhmitelty omien otsikoiden alle. Liitteessä 4 on analyysiin liittyvä haastattelusta purettu aineisto.

5.1 Porkkanapesän ohjaajien kokemus Porkkanapesätoiminnan vaikuttavuudesta

5.1.1 Lapsia motivoivat tekijät Porkkanapesässä käymiselle

Usein lapset tulevat ensimmäisen kerran kuultuaan kavereiltaan toiminnasta, jossa kaverit käyvät. Eli Porkkanapesässä käy muita lapsia ja siellä on tekemistä, joten tämä on vaihtoehto yksin olemiselle. Eräänä huomionarvoisena seikkana ohjaajat mainitsivat ohjaajien suunnitteleman ja järjestämän toiminnan, joka motivoi lapsia

tulemaan uudelleen. Myös kodinomaisuus on toiminnassa viihtymisen yksi osatekijä, lasten jälki näkyy, mutta tilat ovat kuitenkin siistit ja järjestyksessä. Yleinen järjestyksen ylläpito on hyvin tärkeä seikka toiminnan jatkuvuuden kannalta, kun useita lapsia on samanaikaisesti paikalla. Eikä pidä unohtaa, että Porkkanapesässä tarjottava ateria voi olla lapselle se ainoa lämmin ateria minkä koulun jälkeen saa.

Ohjaajista lähtöisin olevina asioina esiin nousivat, että lapset kokevat ohjaajat luotettavina sekä viihtyvät ohjaajien luomassa turvallisessa ympäristössä. Ohjaajien on keskusteltava lasten kanssa sellaisella tavalla jonka lapset ymmärtävät, jolloin saadaan lasten kanssa luonteva kanssakäyminen aikaiseksi.

Erään ohjaajan sanoin:

Porkkanapesässä järjestetään sen tyyppistä ohjelmaa mikä kiinnostaa lapsia, toiminta perustuu täysin vapaaehtoisuuteen, ketään ei pakoteta tekemään yhtään mitään, vaan siellä tehdään suunniteltuja asioita vapaaehtoisesti.

Vapaaehtoisuudesta huolimatta lapsia kuitenkin kannustetaan ja rohkaistaan ottamaan osaa kulloiseenkin toimintaan. Lisäksi ohjaajat näkevät, että toiminnassa on suunniteltava sellaista ohjelmaa mikä lapsia kiinnostaa. Koska kyseessä on matalan kynnyksen toiminta, toiminnan on perustuttava täysin vapaaehtoisuuteen, eli ketään ei pakoteta osallistumaan, vaan tehdään suunniteltuja asioita täysin vapaaehtoisesti.

Toiminnassa käy erilaisia lapsiryhmiä, kaveriryhmiä ja tällöin saattaa tulla tilanteita, ettei voida olla samassa tilassa yhtä aikaa. Tällaisessa tapauksessa ohjaajien on huomioitava ryhmien jakaantuminen, esimerkiksi toinen ryhmä on pelaamassa lautapelejä toisessa huoneessa ja toinen ryhmä tekee toisessa huoneessa jotakin muuta ohjattua ohjelmaa. Myöhemmin saattaa tulla aika jolloin toisten läsnäoloon on totuttu eikä haittaakaan enää olla samassa tilassa.

Kun toiminnassa on mukana useampia lapsia, saattaa syntyä lasten välille jonkinlainen konflikti, tällöin ohjaajien saattaa olla pakko puuttua napakastikin tilanteeseen ja heidän on pyrittävä hoitamaan tilanne niin, että lapselle jää kuitenkin päivästä positiivinen tunne. Ohjaajat korostivat asioiden käsittelyn tärkeyttä hyvässä hengessä,

Lasten keskinäiset erimielisyydet pyritään selvittämään ohjaajien kanssa yhteistyössä paikan päällä, jotta vältytään jälkipuinneilta Porkkanan ulkopuolella.

sillä jälkitilanteiden syntymisen ehkäisy on hyvin tärkeää toiminnassa käynnin jatkumiselle ja lasten kokemalle turvallisuuden tunteelle.

On myös tärkeää, että ohjaajat onnistuvat luomaan luottamukselliset suhteet jokaisen toiminnassa käyvän lapsen kanssa, lapset kokevat ohjaajat tuttuina ja turvallisina. Lisäksi he saavat luotua omalla toiminnallaan lapsille tunteen siitä, että kaikki ovat tasavertaisia.

Porkkanapesä on yksi paikka tulla, jossa on tarjolla ikäistään seuraa turvallisessa ja ohjatussa ympäristössä ja jossa on tarjolla myös lämmin ateria sekä hoivaa ja tukea.

5.1.2 Muutokset lasten elämässä ohjaajien näkökulmasta

Käyttäytymiseen kohdistuvat muutokset

Ohjaajat kertoivat, että toiminnassa käyville lapsille opetetaan tietyt käytöstavat ja jokaiselta vaaditaan käytöstapojen noudattamista. Jonkin aikaan toiminnassa mukana olleista lapsista on huomattu selvä positiivinen muutos käyttäytymisessä. Esimerkiksi lapset oppivat kiittämään ilman erillistä pyyntöä.

Porkkanapesässä käy hyvin monenlaisia lapsia, toiset ovat hiljaisempia ja toiset rohkeampia. Ajan kuluessa hiljaisempikin lapsi rohkenee saamaan äänensä kuuluviin. Esimerkkinä tästä rohkaistumisesta mainittakoon hyvin hiljainen lapsi, joka viihtyi itsekseen hyvin paljon, vähitellen hän alkoi osallistumaan enemmän. Jossakin vaiheessa hän oli mennyt ohjaajan luo ja sanonut:

Aikaisemmin olen ollut arka, en ole enää niin arka kuin ennen.

Tästä huolimatta lapsi edelleen viihtyi omissa oloissaan aina välillä, johtuen omista luonteenpiirteistään, mutta halutessaan hän oli muiden seurassa. Ohjaaja oli käynyt lapsen kanssa keskustelua tästä ja kertonut lapselle, että on ihan hyväksyttävää välillä olla myös itsekseen niin halutessaan.

Muutoksia sosiaalisessa kanssakäymisessä

Koska toiminnassa ollaan yhdessä muiden kanssa ja tehdään erilaisia asioita, ilman pakkoa, niin tällaisesta toiminnasta johtuen väkisinkin sosiaalinen kanssakäyminen kehittyy. Ohjaajien kannustavalla, rohkaisevalla ja ohjeistavalla toiminnallaan he pyrkivät vahvistamaan lasten kykyä omien asioiden selvittämiseen ja hoitamiseen, Myös selvää ryhmäytymistä on havaittavissa, kun lapsi on jonkin aikaa käynyt Porkkanapesässä. Porkkanapesä on monelle lapselle jäänyt hyväksi ystäväksi, kun esimerkiksi iän, harrastuksen tai muun syyn takia lapsen omat käynnit Porkkanapesässä jäävät pois.

Porkkanapesä on lasten kasvuympäristöä ajatellen positiivinen lisä. Se on paikka mihin voi tulla, siellä saa tarvittaessa ruuan, hoivaa ja tukea. Siellä opitaan toimimaan ryhmässä sekä itse selvittämään asioita. Lisäksi lasten mielipiteitä kuunnellaan ja erimielisyydet pyritään selvittämään rakentavasti

Jatkuva kommunikointi ohjaajien ja muiden kanssa kehittää sosiaalista vahvistumista. Lisäksi siellä myös tapahtuu osallisuuden kasvattamista, sillä lapsien kanssa suunnitellaan tekemistä ja heille saadaan aikaan tunne, että oikeasti heitä kuunnellaan ja he ovat osallisia toimintaan.

Porkkanapesä on hyvä itsetunnon kehittäjä, kun lapsi ryhmässä toimiessaan huomaa onnistumisiaan sekä rohkaistuu tuomaan mielipiteitään ja ajatuksiaan esiin. Toiminnassa järjestetään välillä myös lapsen oma päivä, jolloin lapsi, jonka päivää vietetään, osallistuu ohjaajien kanssa kyseisen päivän ohjelman suunnitteluun, mitä haluaisi järjestettävän ja hän saa myös kertoa mitä ruokaa haluaisi sinä päivänä siellä tarjottavan. Lisäksi lapsi on mukana päivän kulkua hoitamassa ja osallisena ruuan valmistamisessa sekä tarjolle panossa.

Muutokset harrastuksiin

Suoranaisesti harrastusten lisäämiseen toiminnalla ei ole vaikutusta. Porkkanapesässä käydään keskusteluita eri harrastuksista lasten kanssa ja kannustetaan niiden pariin.

Osa lapsista ei kotona saa kannustusta harrastusten pariin. Ohjaajat ovat tehneet lapsille tutuksi Nuori Pori-lehden. He ovat jakaneet niitä lapsille ja erilaisista harrastusmahdollisuuksista on käyty keskusteluja lasten kanssa, mitä eri harrastusvaihtoehdot pitävät sisällään ja mitä niihin mahdollisesti tarvitaan. Myös tätä kautta voidaan katsoa sosiaalista vahvistamista tapahtuvaksi. Kuten ohjaaja totesi:

Tällaiset keskustelut lisäävät sosiaalista vahvistamista, koska näiden eri toimintojen ja keskustelujen kautta lapsi alkaa paremmin uskomaan itseensä ja omiin kykyihinsä, hän saa sitä kautta lisää rohkeutta mennä mukaan ja osallistua harrastuksiin.

Osa lapsista pitää Porkkanapesää harrastuksenaan. Kun esimerkiksi koulussa on kysytty mitä harrastuksia lapsella on, ovat he vastanneet Porkkanapesä. Näin heidän ei ole tarvinnut sanoa ei kun harrastuksista kysytty. Lisäksi he ovat saaneet tuntea kuuluvansa johonkin.

Asenteet koulunkäyntiä kohtaan

Porkkanapesässä lasten ja ohjaajien välisissä keskusteluissa aiheeksi nousee usein koulunkäynti. Porkkanapesässä kannustetaan lapsia tiedostamaan koulunkäynnin positiivisia vaikutteita, kuten oppimisen hyödyt esimerkiksi minkälaista olisi, jos ei osaisi kirjoittaa ja lukea, sekä koulusta saadut kaverit, unohtamatta yhteisöllisyyttä ja erilaisia tapahtumia. Pyrkimyksenä on saada lapset huomaamaan, että koulu on muutakin kuin pelkkää oppimista.

Toisinaan on joidenkin lasten kanssa katsottu läksyjä ja autettu niissä heitä. Näin toimimalla ohjaajat ovat yrittäneet saada lapsen huomaamaan, että koulussa on mukavampaa olla, kun läksyt on tehty. Aikaisemmin Porkkanapesässä oli tietty kellonaika, jolloin lapsi voi tulla tekemään läksyjään ennen varsinaista toiminnan alkamista, mutta koska kouluilla on nykyisin Kota-hankkeen turvin järjestettyjä ”läksyhelpejä”, Porkkanapesässä jätettiin tällainen toiminta pois. Kuitenkin lasten niin halutessa, heillä on mahdollisuus saada apua ohjaajilta läksyjen tekemiseen.

Muutoksia elintavoissa

Kysyttäessä elintapojen osalta ohjaaja vastasi, että siisteysajatus ja sen toteuttaminen, on lasten kohdalla paljolti heidän huoltajiensa käsissä. Porkkanapesässä siisteyteen vaikuttaminen tapahtuu mm. porkkanapesän illoissa tarjolla olevan ruokailun yhteydessä. Ruokaileminen edellyttää käsienpesua, lapset ottavat myös osaa ruoanlaittoon ja heiltä vaaditaan asiaan liittyvät hygieniatoimenpiteet. Ruoanlaiton yhteydessä ja sen nauttimisen aikana käydään myös keskustelua ravinnosta ja sen tärkeydestä. Elintavoista on järjestetty myös erilaisia teemailtoja. Porkkanapesällä ja heidän järjestämillään leireillä on myös tietty toimintatapa, jota kaikki noudattavat. Esimerkiksi yleisestä siisteydestä huolehtiminen, ruokailuun tullaan käsien pesun kautta sekä aamu- ja iltapesujen hoito kuuluu kaikille.

Ruokailujen yhteyteen kuuluvat erilaiset raasteet ja salaattit, jolloin myös tämän kaltaiset ruuat tulevat lapsille tutuiksi. Ohjaajat ovatkin huomanneet, että lapset jotka eivät aiemmin ole suostuneet syömään esim. salaattia, ottavatkin lautaselleen raastetta tai salaattia ilman kehoitusta. Tarjotulla ruualla tuetaan terveellisiä ruokavaihtoja. Ohjaajat ovat huomanneet, että lapset arvostavat Porkkanapesässä tarjottavaa ruokaa ja ovat kehuneet sen maistuvan hyvälle.

Ruoka täällä Porkkanapesässä maistuu paremmalle kuin koulussa

Muutokset kotioloihin

Lasten Porkkanapesässä käymisellä on vaikutusta kotiin hyvälle tavalla. Vanhemmilta saatujen palautteiden mukaan he kokevat porkkanapesän turvalliseksi paikaksi, eikä kotona tarvitse olla huolissaan missä lapsi on, kun tiedetään että lapsi on Porkkanapesässä. Myöskään ruokaa ei välttämättä tarvitse laittaa, kun lapsi on jo syönyt lämpimän aterian. Ohjaaja mainitsi huomionarvoisena asiana stressittömän hengähdystauon kotona.

Kotona on vanhemmilla mahdollisuus stressittömään hengähdystaukoon, kun siellä tiedetään, että lapsi on terveiden asioiden äärellä ja tarjolla on hyvää ruokaa koulun jälkeen.

Vanhemmat voivat olla yhteydessä ohjaajiin aina tarvittaessa. Porkkanapesässä ei myöskään korosteta vanhempien osallistumista, koska kaikkien lasten vanhemmat eivät halua tai pääse osallistumaan vanhemmille suunnattuihin tapahtumiin, kuten

esimerkiksi glögitarjoilua. Ohjaajien on huomioitava, että käyvät puolueetonta keskustelua lasten ja heidän vanhempiensa kanssa, näin saadaan luottamus pysymään kaikilla osapuolilla.

Esimerkiksi kun tulee vastaan tilanne, jossa lapsi on vanhempiensa kanssa eri mieltä jostakin tai on tapahtunut jotakin mistä pitää keskustella myös vanhempien kanssa, on ohjaajan kyettävä keskustelemaan puolueettomasti kummankin osapuolen kanssa.

Näin säilytetään luottamus ohjaajan ja lasten sekä heidän vanhempiensa välillä, eikä tule tilannetta, jossa lapsi kokee tulleen petetyksi.

5.2 Millaisena Porkkanapesän ohjaajat näkevät toiminnan tulevaisuuden?

Tulevaisuuden kehittämiskohteet / mahdollisuudet Porkkanapesässä

Mahdollisuuksina nähtiin riittävä rahoitus, jotta toimintaa pystytään kehittämään vastaamaan ajan haasteisiin sekä lasten motivaation ylläpitoon, jotta heidät saadaan osallistumaan toimintaan.

Lisäksi kehittämiskohteista kysyttäessä nousi esiin henkilökunnan säännöllinen kouluttaminen tämän päivän haasteisiin vastaamiseen. Tärkeänä nähtiin ohjaajien valmiudet kohdata asiat mitkä aiheuttavat lasten pahoinvointia tänä päivänä.

Tärkeänä nähtiin myös yhteistyön jatkuminen ja sen kehittäminen sosiaalitoimen sekä koulujen kanssa. Vaikka tällä hetkellä on hyvä tilanne koulujen kanssa, ei se silti välttämättä ole riittävää vaan aina löytyy kehitettävää.

Lapsille järjestettävien retkien ja leirien kehittämistä pidettiin myös hyvin tärkeänä.

Näiden kehittämisessä huomioitavaa on, miten saadaan lapsia vietyä sellaisten asioiden pariin, joita Porkkanapesä toiminnallaan tukee.

Lasten tulisi saada kokea voivansa mennä ja osallistua asioihin riippumatta asuinpaikastaan tai taloudellisesta taustastaan. Retkien ja leirien avulla kyetään lisäämään tasavertaisuuden tunteen kokemista.

Toiminnan kannalta mahdolliset haitalliset tekijät

Toiminnan kannalta mahdollisia haittaavia tekijöitä kysyttäessä ensimmäinen vastaus oli rahoituksen supistuminen tai jopa loppuminen. Rahoituksella on hyvin suuri merkitys toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta sekä minkälaisessa muodossa toimintaa voidaan toteuttaa: millaisilla välineillä voidaan kädentaitoja harjoittaa, voidaanko järjestää leirejä ja millaisia retkiä voidaan järjestää.

Nykyisin toimintaa haastaa myös pelaamisen yleistymisen, toiminnan olisi pystyttävä vastaamaan haasteeseen. Ohjaajien mukaan on hyvin haasteellista saada motivoitua lapsia tulemaan mukaan toimintaan, kun pelit houkuttelevat.

On pohdittava, miten saadaan lapset tulemaan mukaan toimintaan sen sijaan, että he jäisivätkin kotiin tai kaverien luokse erilaisten pelien pariin loppupäiväksi koulun jälkeen.

Toiminnan tuomat hyödyt lasten vanhemmille

Kotona on vanhemmilla mahdollisuus stressittömään hengähdystaukoon, kun siellä tiedetään, että lapsi on hyvien ja terveiden asioiden äärellä sekä siellä lapselle tarjotaan hyvää terveellistä ruokaa koulun jälkeen. Ei tarvitse huolehtia missä lapsi on, eikä tarvitse huolehtia ruoan valmistamisesta mikäli voimavarat eivät tahdo riittää.

Toiminnan merkitys mielenterveysongelmia ja syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä

Ohjaajat kokevat toiminnan olevan merkityksellistä osallistumismahdollisuuksien sekä sosiaalisen kanssakäymisen kehittämisen kautta. Ei pidä unohtaa käden taitojen oppimista ja tekemisen kautta oppimista, asioita jotka kaikille ei ole kotona itsestään selvää eikä mahdollista. Lisäksi kannustus omien asioiden selvittämiseen ja hoitamiseen ovat merkityksellisiä asioita ehkäisevässä toiminnassa. Toiminnalla on merkitystä myös tasavertaisuuden tunteen lisääntymiselle. Toiminnassa mukana olevia lapsia kuunnellaan ja huomioidaan tasavertaisina, joten näin tuetaan myös henkisen hyvinvoinnin kokemusta ja kasvua.

6 POHDINTA

Porkkanapesä on Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n järjestämää tuki- ja turvapaikkatoimintaa Porin Pormestarinluodon ja Sampolan lähiöissä. Kyseessä on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka tehtävänä on 7-14 vuotiaiden lasten ja nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, sekä toimia edistävänä tekijänä lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden kasvussa ja sosiaalisessa vahvistamisessa parantaen kasvu- ja elinoloja.

Yhtenä tärkeänä toiminnan apuvälineenä ohjaajille on mielenlukutaito, mentalisaatiokyky, joka auttaa ohjaajia toimimaan lapsilähtöisesti ja yksilöllisyyden huomioiden. Päivittäin näiden lasten kanssa toimiessa on osattava keskustella asioista heidän ymmärtämällään tavalla. Myös ohjaajan aktiivisella läsnäololla ryhmätilanteissa saadaan luotua näistä hetkiä, joissa lapsi saa tuntea kokemuksen tasavertaisuudesta. Tämä on tärkeä tekijä rakennettaessa luottamuksellisia suhteita lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa. Mentalisaatiokyvystä on etua myös, kun tuetaan lapsen sosiaalista kasvua.

Turvallisuuden tunteen aikaan saaminen on hyvin tärkeää lapsille, jotka käyvät toiminnassa: paikalla on tuttu ja turvallinen ohjaaja, jolta saa tukea ja ohjausta ja mikä tärkeintä, johon voi luottaa. Myös yhteisöllisyyden tunne kasvaa lapsilla, kun kuuluvat tähän kävijöiden joukkoon. Olemalla osa jotakin ryhmää, onnistumisen tunteet tekemisestä, kuulluksi tulemisen ja aidon välittämisen tunteiden kokemisesta ovat omiaan kasvattamaan lapsen itsetuntoa taustastaan huolimatta.

Toiminnalla on merkitystä myös kotiin. Väsyneet vanhemmat saavat stressittömästi olla esimerkiksi työpäivän jälkeen kotona, kun tietävät lapsen olevan turvallisessa paikassa ohjatun toiminnan parissa, eikä heidän tarvitse murehtia missä lapsi on. Myös tieto siitä, että lapsi saa hyvän lämpimän ja terveellisen aterian Porkkanapesässä, vähentää vanhempien huolta kotona.

Sosiaalisuuden kasvua edesauttaa jatkuva kommunikointi ohjaajien ja muiden osallistujien kanssa. Lisäksi ohjaajien tuki ja apu ovat merkityksellisiä lapsen

oppimiselle selvittämään ja hoitamaan omia asioitaan itsenäisesti esimerkiksi koulussa opettajan tai terveydenhoitajan kanssa.

Ei pidä myöskään unohtaa retkien ja leirien merkitystä lapsille. Nämä mahdollistavat pääsyn sellaisen tekemisen ja oppimisen pariin, joka ei välttämättä kotoa käsin olisi mahdollista taloudellisista tai muista seikoista johtuen. Retkillä lapset pääsevät kokemaan uusia elämyksiä, joista on heille suuri merkitys, vaikka jollekin se voisi olla ihan tavanomaista. Leireillä opetellaan erilaisia käden taitoja, jotka muuten saattaisivat jäädä vallan oppimatta. Huomioitavaa on myös lasten kokemus siitä, kun pääsevät omien kaveriensa kanssa kokemaan uusia asioita ja kaverien kanssa yhteinen tekeminen ja osallistuminen ovat tärkeitä tekijöitä lapsen elämässä. Lapset tulevat perheistä joiden resurssit ovat hyvinkin rajalliset tällaisten asioiden osalta, ei ole itsestään selvää näitä kokemuksia saada lapselle annettua.

Tulevaisuuden osalta haasteita tuovat rahoituksen riittävyys, jotta toimintaa voidaan ylläpitää ja kehittää ajan haasteisiin vastaamaan. Taloudellisia resursseja tarvitaan myös välineisiin, joita toiminnassa tarvitaan sekä terveellisten ruokailujen järjestämiseen.

Toimintaa tulisi kehittää tämän päivän haasteita vastaamaan ja siihen tarvitaan myöskin taloudellisia resursseja. Henkilökuntaa tulisi säännöllisesti kouluttaa kohtaamaan tämän päivän haasteet. Myös käytössä olevat välineet tulisivat olla ajantasaiset, jotta varmistettaisiin toiminnan nykyaikaisuus.

Haasteellista on myös saada lapset käymään toiminnan parissa sen sijaan, että he jäisivät pelaamaan kotiin tai menisivät kaverille pelaamaan. Riittävän mielenkiintoisella ja vaihtelevalla ohjelmalla lasten mielenkiintoa saadaan pidettyä yllä. Tämä vaatii ohjaajilta huolellista suunnittelua ohjelman sisältöä ajatellessaan. Heidän on myös sisältöä laatiessaan huomioitava lasten ajatuksia ja toiveita.

Porkkanapesän voi todeta olevan hyvin positiivinen lisä lapsen kasvuympäristössä. Sieltä saa tukea lasten sosiaaliseen kasvuun, opitaan olemaan ja toimimaan ryhmässä, itsenäistä toimintaa tuetaan, siellä ollaan terveellisten asioiden äärellä. Ohjaajien kanssa käydyillä keskusteluilla on iso merkitys asenteisiin ja ajatuksiin eri asioista.

Lisäksi Porkkanapesän retkillä ja leireillä saa kokemuksia ja oppeja asioista, mitä ei koulussa koeta ja opita tai mitä kotona ei ole mahdollista antaa. Porkkanapesässä käyvät lapset viettävät sosiaalista elämää koulun jälkeen sen sijaan, että jäisivät kotiin pelaamaan ja viettäisi koko illan yksin.

Porkkanapesän toiminnalla on iso rooli myös mielenterveyden ongelmien ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Toiminta tukee lasta aktiiviseen kansalaisuuden kasvuun, auttaa sosiaalisessa kasvussa ja saa aikaan lapselle tunteen, että taustastaan ja asuinpaikastaan huolimatta voi osallistua ja kokea erilaisia asioita tasavertaisesti.

Vaikuttavuuden arviointi lasten osalta on työn alla ja valmistunee keväällä 2017, yhdistettynä tähän ohjaajien näkökulmasta tehtyyn arviointiin, saadaan kattavampi katsaus toiminnan vaikutuksista osallistuneiden lasten elämään ja kansantaloudellisiin seikkoihin. Tämän opinnäytetyön ajankohtaisuus on ilmeinen valtakunnallisten muutosten paineessa, joista SOTE- uudistus ja LAPE-ohjelma tässä opinnäytetyössä on tuotu esille. Edellinen vaikuttavuuden arvio on tehty vuonna 2006, joten myös ajallisesti on tarvetta arvioinnin päivittämiselle.

Vaikutuksia arvioitaessa työntekijöiden kokemusten mukaan voidaan todeta Porkkanapesän olevan erityinen ja tarpeellinen tukimuoto lasten vapaa-aikaan sekä toiminnalla on vaikutusta myös kotiin, unohtamatta mahdollisia positiivisia vaikutuksia kouluun. Näistä syistä olisi hyvin tärkeää, että toimintaa tuettaisiin ja mahdollisesti lisättäisiin.

Yhteiskunnan muutosvauhdin ja kehityksen näkökulmasta ajatellen voisi pohtia pitäisikö seuraava arviointi tehdä esimerkiksi viiden vuoden kuluttua.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S & Hurme, H. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 2015 Jyväskylä: PS-kustannus.

Holm, J., Huuskonen, P., Jyrkämä, O., Karnell, S., Laimio, A., Lehtinen, I., Myllymaa, T. & Vahtivaara, J- M. 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA. Helsinki. Viitattu: 24.11.2016. Verkossa: http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Hämäläinen, J. 2016. Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. 1. painos. Suomi: Duodecim.

Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 2015 Jyväskylä: PS-kustannus.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas – näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Suomi: Suomen yliopistopaino Oy.

Kirmanen, T. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 2015 Jyväskylä: PS-kustannus.

Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, A. 2016. Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. 1. painos. Suomi: Duodecim.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. Tuki- ja turvapaikkatoiminta PORKKANAPESÄ. Toimintasuunnitelma 2016-2018.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. Tuki- ja turvapaikka Porkkanapesän toiminta ja vaikuttavuus 2016. Tiivistelmä.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. 2016. Viitattu 10.10.2016. <http://www.mll.fi/mll/>

Painokallio, S. 2006. Porkkanapesätoiminta lasten kokemana: "Porkkanapesässä on kivaa, kun saa olla kaikkien kanssa". Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.5.2016. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200809243244>

Sairaanhoitajaliiton www-sivut. 2014. Sairaanhoitajan eettiset ohjeet. Viitattu 4.5.2016. <https://sairaanhoitajat.fi/jasenpalvelut/amatillinen-kehittyminen/sairaanhoitajan-eettiset-ohjeet/>

Huttunen, J. 2015. Mistä terveys syntyy? Viitattu 27.5.2016. http://www.terveysportti.fi.lillukka.samk.fi/dtk/ltkb/koti?p_haku=L%C3%A4%C3%A4k%C3%A4rikirja%20Duodecim%2010.11.2015%20professori%2C%20sis%C3%A4tautien%20erikoisl%C3%A4k%C3%A4ri%2C%20Kansanterveyslaitoksen%20entinen%20p%C3%A4johtaja%20Jussi%20Huttune

Koskenvuo, M. 2009. Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisyn periaatteet. Viitattu 27.5.2016.

http://www.terveysportti.fi.lillukka.samk.fi/dtk/shk/koti?p_haku=Terveyden%20edist%C3%A4misen%20ja%20sairauksien%20ehk%C3%A4isyn%20periaatteet

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. & Hyvärinen, M. Haastattelun analyysi. 2010 Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Satakorkean www-sivut. 2016. Viitattu 29.9.2016.

http://www.satakorkea.fi/milloin_tarvitaan_eettisen_toimikunnan_lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2016. Viitattu 10.10.2016.

<http://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut. 2015. Viitattu 28.9.2015.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolasikirja/maaraaikaistarkastukset/laaja-terveystarkastus/terveyden-ja-hyvinvoinnin-arvio>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Viitattu 24.11.2016. www.thl.fi

Tolkki-Nikkinen, M. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 2015 Jyväskylä: PS-kustannus.

Valli, R. & Aaltola, J. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.2015 Jyväskylä: PS-kustannus.

Viinikka, A. Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. 2014. Tampere. Hämeen Kirjapaino Oy.

Yli-Pirilä, 2014. Sairaanhoidajan käsikirja. Vertaistuki. Viitattu 27.5.2016.

http://www.terveysportti.fi.lillukka.samk.fi/dtk/shk/koti?p_artikkeli=shk03440&p_haku=vertaistuki

LIITE 1

Kotimaiset hakutulokset

tietokanta	hakusanat ja hakutyypit	tulokset	hyväksytyt
Samk Finna	Tarkennettu haku: "(Kaikki kentät:porkkanap* OR vaikuttav* AND Kaikki kentät:lasten terveyden edist*)" <p>Aikaväli: 2006-2016</p>	837	3
Medic	porkkanap* OR lasten terveyden edist*	1529	0
Theseus	porkkanapesä	5	1
	lasten terveyden edistäminen	483	0
	syrjäytymisen välttäminen	472	1

Englanninkieliset hakutulokset

tietokanta	hakusanat ja hakutyypit	tulokset	hyväksytyt
Samk Finna	Hakuehdot: (Kaikki osumat:porkkanapesä OR Kaikki osumat:child health promotion OR Kaikki osumat:effectivity OR Kaikki osumat:avoidance of social exclusion) <p>Time period: 2006-2016</p>	5	1
Medic	"avoidance of social exclusion" AND "child health promotion"	0	0
Theseus	child health promotion	9	0
	social exclusion	784	1

Tekijä, vuosi ja maa	Tutkimuksen/projektin tarkoitus	Kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä/ projektissa käytetyt menetelmät	Intervention sisältö ja keskeiset tulokset
Sanna Painokallio Leena Viitanen 2006 Suomi	Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin järjestämän porkkanapesätoiminnan merkitys ja rooli lasten elämässä	Kyselylomake vanhemmille, lapsihaastattelut, toiminnalliset menetelmät, havainnointi	Osoitettiin porkkanapesätoiminnan erityisyys ja tarpeellisuus lasten vapaa-ajan tukimuotona.
Schaefer Charles E., Gerard Kaduson Heidi, Hietaniemi Soili 2012 Suomi	Leikkiterapia lapsiterapian muotona	Teoksessa kuvaillaan tutkimustuloksia erityisten leikkiterapioiden vaikutuksista.	”Teoksessa käydään läpi eri alojen asiantuntijoiden esittelemänä uusimmat saavutukset kertovan, dynaamisen, kokeellisen ja objektiivisuhdeleikkiterapian aloilla.”
Kumpulainen K., Aronen E., Ebeling H., Laukkanen E., Marttunen M., Puura K., Sourander A. Duodecim 2016 Suomi	Lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ennaltaehkäisy	lääketieteen ja sen lähialojen opiskelijat, erikoistuvat lääkärit sekä lasten ja nuorten kanssa työskentelevät muut ammattilaiset	Nykyisen tutkimustiedon perusteella lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ennaltaehkäisy on mahdollista ja taloudellisesti kannattavaa.
Juvonen Iris 2016 Suomi	Selvitys nuorten syrjäytymisen ja epäsosiaalisen käyttäytymisen taustalla olevia psykososiaalisia riskitekijöitä	kuvaileva kirjallisuuskatsaus	Tulokset vahvistavat varhaisen tuen tärkeyttä syrjäytymisen ehkäisyssä.

Tekijä, vuosi ja maa	Tutkimuksen/p rojektin tarkoitus	Kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä/ projektissa käytetyt menetelmät	Intervention sisältö ja keskeiset tulokset
Maddie Burton, Erica Pavord, and Briony Williams 2014 London	An introduction to child and adolescent mental health	"The authors have produced a clear introduction to child and adolescent mental health"	"Beginning with the foundations, the book explores the common mental health concepts and influences that you can expect to encounter examining topics like the difference between emotional and mental health issues and how mental health problems develop"
Erika Tuomarla 2013 Suomi	Social Exclusion of Young People in Finland	"This research Utilizes the materials and literature of various experts in the field of social exclusion"	"Social exclusion, cost of social exclusion, social exclusion of the young, government policies to prevent social exclusion"

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Tutkimuksen/opinnäytetyön tekijä:

Rantanen Katja

Tekijän osoite:

Keulantie 6 C 26, 28190 Pori

Sähköposti: katja.rantanen@student.samk.fi

Työn nimi/ aihe:

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Porkkanapesän toimintaan osallistuneiden hyvinvoinnin muutos. Ammattilaisten haastattelut.

Toteutuksen suunniteltu ajankohta:

Haastattelut marraskuussa 2016, valmis opinnäytetyö joulukuussa 2016

Oppilaitos: Satakunnan ammattikorkeakoulu

Tekijän koulutusohjelma: Hoitotyön koulutusohjelma

Kerätäänkö tutkimuksessa henkilötietoja ja kootaanko niistä henkilörekisteri? ___ kyllä ___X_ei

Ohjaaja:

Tapio Myllymaa, tapio.myllymaa@samk.fi, p. 044 7103737

Puolto ohjaajalta:

Puoltolauseet:

*Kysetarvimaan kammalta kiellettyä työtä,
opiskelin ky ajanvienti suunnitellu.*

Ohjaajan allekirjoitus:

_____

Päiväys 09.11.2016

Luvan hakijan allekirjoitus:

Katja Rantanen
_____

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piiri ry

tutkimuslupa myönnetään

tutkimuslupa myönnetään ehdollisesti

tutkimuslupaa ei myönnetä

Perustelut, jos lupaa ei myönnetä tai lupa myönnetään ehdollisena:

Huom. lasten tai perheiden henkilötiedot ei
saa sekoittaa tuotoksi

Päiväys

Johanna Aalto

pitäisin. puheenjohtajana

Teemahaastattelun runko

Ammattilaisten hyvinvoinnin muutos.

Teemahaastattelun teemat – tutkija haastattelee. Haastattelu nauhoitetaan.

TEEMA: Ohjaajien kokemukset porkkanapesätoiminnan vaikuttavuudesta

Ohjaajien näkemys lasten motivaatiosta tulla uudelleen porkkanapesään

Muutokset lasten toiminnassa ohjaajien näkökulmasta:

- lapsen käyttäytyminen
- sosiaalinen kanssakäyminen
- harrastukset
- asenteet koulunkäyntiä kohtaan
- elintavat
- kotiolot

Tulevaisuuden kehittämiskohteet/mahdollisuudet porkkanapesässä

Mahdolliset haitalliset tekijät toiminnan kannalta (esim. ajankäytön tarkoituksenmukaisuus)

Toiminnan tuomat hyödyt lasten vanhemmille

(Toiminnan merkitys mielenterveysongelmia ja syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä)

AINEISTON PURKAMINEN

Pelkistetyt asiat
kaverit kertoneet toiminnasta
kaverit käyvät toiminnassa
ohjaajien suunnittelema ja järjestämä toiminta
kodinomaisuus
yleinen järjestys
tarjottava ruoka
ohjaajien luotettavuus
ohjaajien luoma turvallinen ympäristö
ohjaajien tapa keskustella lasten kanssa
lapsia kiinnostavan ohjelman suunnittelu
ei pakoteta ketään osallistumaan
huomioivat eri kaveriryhmät ja niiden väliset jännitteet
jälkitilanteiden hoitaminen
luottamus
tasavertaisuuden huomioiminen
käytöstävät
hiljaisesta lapsesta rohkea
tasavertaisuuden kokeminen
itsetunnon kehittyminen
ryhmytymisen muodostuminen
lapsen oma päivä
yhdessä oleminen
omien asioiden selvittäminen
hoiva
tuki
kommunikointi
harrastuksista keskusteleminen
Nuori-Pori lehti
koulunkäyntiin asennoituminen
kavereihin tutustuminen
lukutaidon oppiminen
läksyavun saaminen
terveelliseen ruokaan tutustuminen
siisteyden kehittyminen
salaatteihin ja raasteisiin tutustuminen
huolen vähentäminen
kontaktit ohjaajien ja vanhempien välillä
osallistuminen järjestettyihin tilaisuuksiin
puolueettomuus
riittävä rahoitus
henkilökunnan koulutukset
yhteistyö sosiaalitoimen ja koulujen kanssa
retkien ja leirien järjestäminen
rahoituksen supistuminen / loppuminen
toiminnan välineiden niukkuus
pelaamisen yleistymisen
stressittömyys siitä missä lapsi on
lapsi saa kokea asioita mitä kotona ei ole mahdollista toteuttaa
lapsen aktiivinen kansalaisuuden kasvu
lapsen sosiaalinen vahvistuminen

lapsi ei jää yksin kotiin
ryhmässä toimiminen yksinolon sijaan

Lapsia motivoivat tekijät mitkä saavat tulemaan Porkkanapesään

Porkkanapesästä lähtöisin
Kaverilta kertoneet toiminnasta
Kaverit käyvät toiminnassa
kodinomaisuus
yleinen järjestys
tarjottava ruoka
Ohjaajista lähtöisin olevat asiat
ohjaajien suunnittelema ja järjestämä toiminta
ohjaajien luotettavuus
ohjaajien luoma turvallinen ympäristö
ohjaajien sopiva tapa keskustella lasten kanssa
lapsia kiinnostavan ohjelman suunnittelu
ei pakoteta ketään osallistumaan
huomioivat eri kaveriryhmät ja niiden väliset jännitteet
jälkitilanteiden hoitaminen
luottamus
tasavertaisuuden huomioiminen

Muutokset lasten toiminnassa ohjaajien näkökulmasta:

lapsen käyttäytyminen
käytöstapojen oppiminen
hiljaisesta lapsesta kehittyä rohkea lapsi
itsetunnon kehittyminen
tasavertaisuuden tunteen kokemisen positiivinen vaikutus
sosiaalinen kanssakäyminen
ryhmytymisen muodostuminen
lapsen oman päivän viettämisen kokeminen
yhdessä oleminen
omien asioiden selvittämisen kehittyminen
hoivan tunteminen
tuen saanti
kommunikoinnissa kehittyminen
harrastukset
harrastuksista keskusteleminen
Nuori Pori-lehteen tutustuminen
elintavat
terveelliseen ruokaan tutustuminen
siisteyden kehittyminen
salaatteihin ja raasteisiin tutustuminen
kotiolut
huolen vähentäminen

kontaktit ohjaajien ja vanhempien välillä
osallistuminen
puolueettomuus
koulunkäynti
koulunkäyntiin asennoituminen
kavereihin tutustuminen
lukutaidon oppiminen
läksyvun saaminen

Ohjaajien näkemyksiä toiminnan tulevaisuudesta

Tulevaisuuden kehittämiskohteet/mahdollisuudet Porkkanapesässä
riittävä rahoitus
henkilökunnan koulutukset
yhteistyö sosiaalitoimen ja koulujen kanssa
retkien ja leirien järjestäminen
Toiminnan tuomat hyödyt lasten vanhemmille
stressittömyys siitä missä lapsi on
lapsi saa kokea asioita mitä ei kotona ole mahdollista toteuttaa
lapsen aktiivinen kansalaisuuden kasvu
lapsen sosiaalinen vahvistuminen
Toiminnan kannalta mahdolliset haitalliset tekijät
rahoituksen supistuminen / loppuminen
toiminnan välineiden niukkuus
pelaamisen yleistyminen
Toiminnan merkitys mielenterveysongelmia ja syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä
Lapsen sosiaalinen kasvu
Lapsi ei jää yksin kotiin
Ryhmässä toimimisen yksinolon sijaan